

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι

Ενότητα 3: Ιστοριογραφία Πρωτοβυζαντινής
περιόδου – Εκκλησιαστική ιστορία. Σωκράτης ο
Σχολαστικός: Βίος και Έργο

Κιαπίδου Ειρήνη-Σοφία

Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

Οι φοιτητές θα έρθουν σε επαφή με την Ιστοριογραφία της Πρωτοβυζαντινής περιόδου και την Εκκλησιαστική Ιστορία και θα γνωρίσουν εκ του σύνεγγυς ένα κείμενο του Σωκράτη του Σχολαστικού.

Περιεχόμενα ενότητας

- Χαρακτηριστικά «Ιστοριογραφίας» (μέρος Β΄)
- Ιστοριογραφία Πρωτοβυζαντινής περιόδου – Εκκλησιαστική Ιστορία
- Ευσέβιος Καισαρείας: Βίος και Έργο.
- Σωκράτης ο Σχολαστικός: Βίος και Έργο.
- Έκκλησιαστική Ιστορία του Σωκράτη του Σχολαστικού (απόσπασμα).

- ***Quellenforschung***: μελέτη των πηγών
- **Ιστοριογραφία ως λογοτεχνία και ρητορική**: Τα ιστορικά έργα, όπως και τα υπόλοιπα κείμενα στο Βυζάντιο, προορίζονταν κυρίως να διαβαστούν δυνατά από λογίους μπροστά σε άλλους λογίους, προκειμένου να γίνουν γνωστά και να κριθούν.

Χαρακτηριστικά της Βυζαντινής Ιστοριογραφίας

- Θεία Πρόνοια: ρυθμιστικός παράγοντας για την ανθρώπινη ιστορία.
- Οι συγγραφείς τοποθετούνται απέναντι σε αυτά που γράφουν.

Πρωτοβυζαντινή Περίοδος

Ιστορικό πλαίσιο

Ιστορικό πλαίσιο

- Ο χριστιανικός και ο ειδωλολατρικός κόσμος βρίσκονται ακόμη αντιμέτωποι, αν και ο αγώνας έχει ουσιαστικά κριθεί υπέρ του Χριστιανισμού.
- Οι τελευταίοι εκπρόσωποι της εθνικής πνευματικής ζωής: ο ρήτορας Λιβάνιος, ο αυτοκράτορας Ιουλιανός, ο ποιητής Νόννος ο Πανοπολίτης, οι ιστορικοί Ευάγγριος, Ολυμπιόδωρος και Ζώσιμος και άλλοι.

Πρωτοβυζαντινή Περίοδος

Τα κείμενα της ιστοριογραφίας

- **Εκκλησιαστική ιστοριογραφία:** εμφανίζεται τον 3^ο-4^ο αι. με τον Ευσέβιο Καισαρείας. Πρόκειται για κείμενα που εξιστορούν τη ζωή της Εκκλησίας.
- **Κλασικίζουσα ιστοριογραφία:** ιστορικά κείμενα τα οποία μιμούνταν τους ιστορικούς της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας. Οι συγγραφείς είναι συνήθως ειδωλολάτρες και η γλώσσα τους κλασικίζουσα.

- **Χρονικά των πόλεων:** ανάγονται στους χρονολογικούς πίνακες και τους καταλόγους αρχόντων, ιερέων και άλλων επιφανών ανδρών κάθε πόλης κατά την αρχαιότητα.
- **Χρονογραφίες από κτίσεως κόσμου:** φαίνεται να στηρίχτηκαν στα χρονικά των πόλεων.

Πρωτοβυζαντινή Περίοδος

Εκκλησιαστική Ιστοριογραφία

Ανάπτυξη ιστορικής συνείδησης

- Ιστορία για τους πρώτους χριστιανούς σήμαινε αποκλειστικά την ιστορία του Ιησού Χριστού και της πορείας Του επί γης προς τη λύτρωση του ανθρώπου.
- Βασικό σημείο αυτής της ιστορικής συνείδησης ήταν η πεποίθηση ότι η χριστιανική θρησκεία υπερείχε έναντι των άλλων και ήταν η πιο παλιά.
- Σύγκριση προσώπων της Παλαιάς Διαθήκης με πρόσωπα από την Αρχαία Ελλάδα: π.χ. Μωυσής-Πλάτωνας.
- Η Παλαιά Διαθήκη αντιμετωπιζόταν ως ιστορικό κείμενο, που εξιστορούσε την Ιστορία της Σωτηρίας.

Χριστιανική ιστοριογραφία

- Πατέρας της ο Σέξτος Ιούλιος Αφρικανός.
- Καταγόταν από την Παλαιστίνη.
- Η χρονογραφία του δεν μας σώζεται ολόκληρη και χρονολογείται γύρω στο 221.

Εκκλησιαστική Ιστοριογραφία

Ευσέβιος, επίσκοπος Καισαρείας

Βίος

- Γεννήθηκε στην Παλαιστίνη στα μέσα του 3^{ου} αιώνα.
- Γύρω στο 313 χειροτονήθηκε επίσκοπος Καισαρείας της Παλαιστίνης.
- Τήρησε μετριοπαθή στάση στις έριδες γύρω από το ομοούσιο του Πατρός και του Υιού.
- Πέθανε το 339 ή το 340.

Έργο: *Εκκλησιαστική Ιστορία*

- Αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή για την ιστορία από τους αποστολικούς χρόνους έως το 324.
- Τον Ευσέβιο απασχολεί η πορεία της Εκκλησίας όλα αυτά τα χρόνια.
- Οι αναφορές του σε κοσμικά ζητήματα είναι ελάχιστες.
- Η πρωτοτυπία του έργου του έγκειται στο ότι είναι ο πρώτος που ταυτίζει την έννοια της ιστορίας με την ιστορία της λύτρωσης.
- Ο τίτλος που δίνει στο έργο του δίνει και το όνομα στο νέο γραμματειακό (υπο)είδος.

Εκκλησιαστική Ιστοριογραφία

- Αναπτύσσεται κυρίως τον 4^ο – 5^ο αι.
- Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες συνέγραψαν οι μετέπειτα εκκλησιαστικοί ιστορικοί διαφέρουν από εκείνες του Ευσεβίου.
- Η βασική διαφορά είναι ότι οι διάδοχοι του Ευσεβίου χωρίζουν την ύλη τους κατά βασιλείες αυτοκρατόρων.
- Επιχειρούν να συνενώσουν την ιστορία του Κράτους και εκείνη της Εκκλησίας σε μία αφήγηση.

Βίος και έργο

Σωκράτης ο Σχολαστικός

Βίος & Έργο

- Ο επιτυχέστερος συγγραφέας από τους συνεχιστές του Ευσεβίου.
- Η Εκκλησιαστική Ιστορία του καλύπτει την περίοδο 305-439.
- Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και εργάστηκε εκεί ως σχολαστικός (= νομικός).
- Τον απασχολούν οι αγώνες της Εκκλησίας ενάντια στους αιρετικούς και ο ρόλος των χριστιανών αυτοκρατόρων στη ζωή της Εκκλησίας.

Βίος & Έργο

- Στο έργο του θίγει πολιτικο-εκκλησιαστικά ζητήματα.
- Είναι ο πρώτος εκκλησιαστικός ιστορικός που συνδέει άμεσα την ευημερία του κράτους με την ανάρρηση χριστιανών αυτοκρατόρων στο θρόνο.
- Η γλώσσα του είναι σαφής και κατανοητή.
- Ήταν μάλλον μετριοπαθής απέναντι στους αιρετικούς και φαίνεται να συμπαθούσε τους Ναυατιανούς.

Σωκράτης ο Σχολαστικός

Ἐκκλησιαστική Ἱστορία:

«Περὶ Ὑπατίας τῆς φιλοσόφου» (VII, 15, 1-26)

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Κιαλίδου Ειρήνη-Σοφία 2015. «Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1935/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

